C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi
2013, Cilt: XVII, Sayı: 2 Sayfa: 335-338

SERMAYESİ MUHABBET BİR KİTAP: *GELENEĞİN İZİNDE* - KİTAP TANITIMI -

Naciye KAYA*

Bu yazı ile tanıtmaya çalışacağımız eser, Cumhuriyet Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Âlim Yıldız tarafından kaleme alınmıştır. Yazarın *Geleneğin İzinde* adlı bu eserinden başka, alanla ilgili birçok deneme ve araştırma türünde eserleri bulunmaktadır. Aynı zamanda ödüllü bir şair olan yazarın şiirlerinden bir kısmı bestelenmiştir. Diğer eserlerine ek olarak beş ayrı şiir kitabı da bulunmaktadır.

Eser, Türk İslam Edebiyatı alanı ile ilgilidir. Yazarın bu alanda şimdiye kadar hazırladığı ve farklı yerlerde, zamanlarda sunduğu yirmi beş makaleden oluşmaktadır. Türklerin İslamiyet'i kabulleriyle başlayan Türk İslam Edebiyatı, daha çok din ağırlıklı edebî ürünler ile mutasavvıf kişileri inceleyen bilim dalıdır. Genellikle bu edebiyat ile Eski Türk Edebiyatı aynı özelliklere sahip olarak bilinmektedir. Doğumları aynı olan bu iki bilim dalı arasındaki temel fark, Eski Türk Edebiyatı'nın Tanzimat'a kadar olan dönemi içine alıyor olması, Türk İslam Edebiyatı'nın ise edebiyat sahasında hâlâ ürün vermeye devam eden, canlılığını sürdüren ve bu canlılığı sürdürmeye devam edecek olan edebiyat olmasıdır. Bu iki dalın ortak çalışma sahası, Anadolu'da 13.yy.'dan Tanzimat Edebiyatı dönemine kadar olan süreçtir. Türk İslam Edebiyatı'nın doğumunu Türklerin İslam'ı kabul etmeleri olarak belirtmiştik. Doğum insana mahsus bir özellik olması hasebiyle, nasıl ki her insanın bir geçmişi, geçmişten tevarüs eden bir bilgi birikimi, bir âdeti, töresi, geleneği varsa, Türk İslam Edebiyatı'nın da kendine has bir geleneği vardır. Tanıtmaya çalışacağı-

* Arş. Gör., Bozok Üniversitei, İlahiyat Fakültesi

mız bu kitapta da Türk İslam Edebiyatı geleneğinin izleri sürülmüş ve bu yola ışık tutacak önemli bilgiler verilmiştir.

Geleneğin İzinde adlı bu eser, başlık ve içerik olarak güzel bir uyum içindedir. Eserin bölüm başlıkları ise kitabın yazarının bir şair olduğunu açık bir şekilde okuyucuya fısıldamaktadır. Aydınlatıcı ve alanla ilgili yapılan çalışmalardaki bir takım sıkıntılara işaret eden bir Önsöz ile başlayan eser beş bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölüm *"Allah Adın Zikredelim Evvelâ"* başlığı ile verilmiştir. Bu bölümde Allah(cc) ile Kuran-ı Kerim ile ilgili makaleler bulunmaktadır. Bölümde verilen, münâcâtlarda sanat öğesi olma dışında, gerçek bir samimîyet ve acziyetin bulunduğu bilgisi önemlidir. Ayrıca Kur'an falları ile ilgili kısımda, İslam ile falın birlikte menfi algılanmasına rağmen bu türde çok eser verilmesinin sebebi de açıklanmıştır. Bölüm kendi içinde dört ayrı konu başlığı ihtiva eder. Bu başlıklar şunlardır: Münâcâtlarından Hareketle Osmanlı Sultanlarında Acziyet Algısı, Manzum Kur'an Mealleri, Türk İslam Edebiyatında Kur'an Falları, Şakir Ahmed Paşa'nın Tertîb-i Nefîs Mesnevîsi.

Eserin ikinci bölümünün ismi *"Canım Kurban Olsun Senin Yolunа"*dır. Bölüm isminden de anlaşılacağı üzere, Hz. Peygamber'le ilgili edebî türlerle alakalıdır. Mevlidler, mi'raciyeler ve hadis tercümeleriyle ilgili bilgilerin yanında bu alanlarla ilgili eserlere ve metinlerine de yer verilmiştir. Bölümün alt başlıklarını zikr edecek olursak: Sivaslı Mevlid Şairleri, Muhammed Lutfî Mevlidi, Lamiî Çelebi'nin Mi'râciyeleri, Klâsik Edebiyatımızda Manzum Kırk Hadis Tercümeleri ve Necip Fazıl'ın 101 Hadis Tercümesi, Okçuzâde Mehmed Şâhî ve Manzum Kırk Hadis Tercümesi: Ahsenü'l- Hadîs'ten oluşmaktadır.

Eserin üçüncü bölüm başlığı *"Nasîhat Aşığa Hiç Kâr Eder mi?"*dir. Yine bölüm ismiyle güzel bir uyum içinde olacak şekilde, bölümde pendnamelerden dem vurulmuş ve bazı eserlerin metinleri de verilmiştir. Bölümde iki pendname bir menakıb ve bir mesnevi bulunmaktadır. Bölümün alt başlıkları ise şunlardır: İbrâhim Gülşenî'nin Pendnâmesi, Feridüddin Attar'ın Pendnâmesi'nin Türk Halk İnanışlarına Etkisi, Ahmed Hamdî'nin Manzum Abdulvehhâb-ı Gâzî Menâkıbı, Müellifi Meçhûl Bir Şurûtü's-Salât Mesnevîsi.

Eserin dördüncü bölümünde *"Sar Beni Sultan Şehir"* başlığıyla Sivas ve Sivas'ın eser vermiş önemli isimleri hakkında bilgiler verilmiştir.

Bu bölüm bize göre, adeta yazarın Sivas'a bir vefa örneğidir. Zira kitabın yazarı da Sivaslıdır. Bölümün alt başlıkları ise şunlardır: Beylikler Döneminde Sivaslı Şâirler, 17. Yüzyıl Mutasavvıf Şairleri ve İbrâhim Tennûrî, Şiir Vâdisinde Bir Ailenin Hikâyesi: Şemsî'den Fatih Güneren'e Uzanan Halka, Bir Hiciv Şâiri Tâhir Nâdî, Sarıhatipzâde Ailesi Şâirleri.

Eserin son bölümü olan beşinci bölümün ismi *"Muhabbettir Sermayesi"*dir. Yazar bu bölümde bize göre, "bütün bu söylenenlerin hepsinin sonunda elde ettiğimiz tek şey muhabbettir, geriye sadece O ve O'nun aşkı kalır" mesajını vermektedir. Bununla alakalı olarak da bölümde altı makaleye yer verilmiştir. Bölümde "Cihanı hiçe satmakdur adı aşk /Döküp varlığı gitmekdür adı aşk" diye başlayan bu güzel gazelin sahibi Eşrefoğlu'ndan ve "Aşk imiş her ne var âlemde/ İlm bir kîl ü kâl imiş ancak" diyen Fuzûli'den dem vurulmuştur. Bölümün alt başlıkları ise şöyledir: Eşrefoğlu'nun Şâirliği ve Hikmet, Edebiyatımızda Fenâyî Mahlaslı Şâirler, Fuzûlî'ye Göre Hz. Ali, Fuzûlî'nin Farsça Dîvânı'nın Türkçe ve Âzerîce Tercümeleri, Savaş Yıllarında Çıkan Bir Dergi: Edebiyât-ı Umûmiyye Mecmuası, Süleyman Nazif'e Göre İran Edebiyatının Edebiyatımıza Tesiri.

Beş bölümünü de alt başlıklarıyla birlikte tanıttığımız eser, bir bibliyografya ile son bulmaktadır. Tanıtmaya gayret ettiğimiz esere dair bazı tespitlerimiz şöyledir:

Türk İslam Edebiyatı öyle bir kaynaktan geliyor ki ne onun üzerine daha güzel bir söz edilmiş ne de edilecektir. Yazarın da kitabında bahsettiği üzere bu edebiyatın ilk kaynağı Kur'an-ı Kerim'dir. Özellikle şairler divanlarında bu kaynaktan çeşitli şekillerde istifade etmişlerdir. Aynen *Geleneğin İzinde* adlı bu eserde de bu yol ihmal edilmemiş ve kitabın ilk konusu bizleri bu kaynağa oradan da yüce Allah'a götürmüştür. Allah'ın zikriyle başlayan ilk bölüm ve diğer bölümlerde yazar, bizleri öyle mevsimlerde öyle zamanlarda gezdirdi ki nihayet son bölüme gelince elimizde sadece O'nun aşkı ve muhabbeti hâsıl oldu.

Dikkatimizi çeken diğer bir nokta ise, eserin başlıklarından bazılarının klâsik eserlerin tertibiyle olan alakası olmuştur. Mesela "Allah Adın Zikr Edelim Evvela" kitabın ilk bölümünün adıdır. Biz bu başlığı İslamî geleneğe uygun eser yazan yazarların, eserlerinin başında yer alan " besmele" bölümüyle irtibatlandırdık. Bize göre yazar, bu kitaba O'nun

adıyla ve O'nun dilemesiyle başladım. Bundan sonra hasıl olacak bütün güzellikler yine O'ndandır, demektedir.

Dikkatimizi çeken bir diğer bölüm başlığı ise eserin ikinci bölümünün adı olan "Canım Kurban Olsun Senin Yoluna"dır. Burada da yine klasik eserlerin başında yer alan "salvele" bölümü ile bir ilişki kurmak mümkündür. Bu başlık altında Hz. Peygamber'den ve O'nunla ilgili yazılmış edebî türlerden bahsedilmiştir. Klasik eserlerin salvele bölümlerinde de müellifler, peygamberimiz Hz. Muhammed'e olan saygısını dile getirir, O'na dua eder ve O'nun şefâatini diler.

Son olarak, eserde eski eserlerle bağlantı kurduğumuz diğer bir bölüm başlığını ifade etmek istiyoruz. Eserin dördüncü bölümünün isminin "Sar Beni Sultan Şehir" olduğunu yukarda belirtmiştik. Bu başlık da bize müstakil bir edebî tür olan "Şehrengiz"leri hatırlatmaktadır. Şehrengizler, bir şehrin özelliklerini, o şehirde yaşayan seçilmiş, önemli insanları anlatan bir türdür. Bu bölümde de Sivas'tan ve Sivaslı şairlerden bahsedildiği için böyle bir değerlendirme yapmak yanlış olmaz diye düşünüyoruz.

Eser, 618 sayfalık hacmine rağmen, okuyucuya geleneğin izlerini sıkmadan takip ettirmektedir. Bu eserin, Türk İslam Edebiyatı ile alakalı olduğunu hisseden ve bu alanda çalışmalar yapan herkese faydalı bir kaynak teşkil edeceğini düşünüyoruz.

Âlim Yıldız, **Geleneğin İzinde**, KİTABEVİ, İstanbul 2013, 618 s.